

KLEINERE KLASSEN IN MALI

Leerlingen op de lagere school in Jigo steken hun hand op om de beurt te krijgen.

Meer lokalen, meer leraren. Het West-Afrikaanse Mali doet er alles aan om alle kinderen de klas in te krijgen. Nu moeten de ouders nog overtuigd worden. **Tekst Judith Jansen Beeld Roel Burgler**

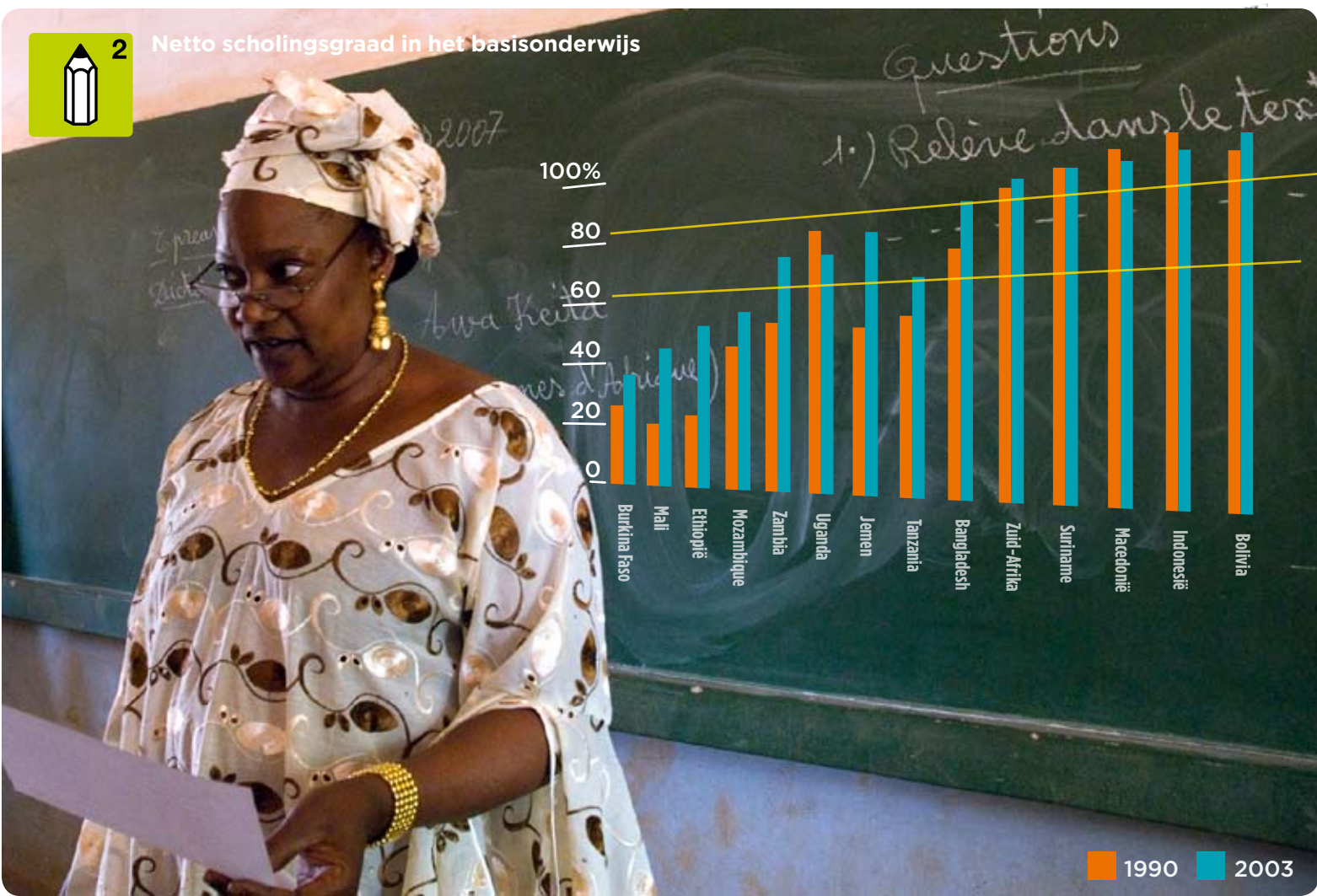
De kamer van schooldirecteur Moussa Coulibaly hangt vol met posters van sporthelden. Basketballer Shaquille O’Neal, tennisster Venus Williams, voetballer Samuel Eto’o, allemaal prijken ze aan de muur van het kleine kamertje dat volgebouwd staat met archiefkasten. “Ik houd heel erg van sport”, vertelt Coulibaly. “Kinderen moeten de kans krijgen om te sporten op school. Maar we hebben maar één bal, voor meer dan vierhonderd leerlingen. En niet eens een sportterrein.” Moussa Coulibaly is directeur van lagere school ‘École Can’ in Kati, een heuvelachtig stadje even buiten de Malinese hoofdstad Bamako. Aan weerskanten van een groot plein staan langwerpige gebouwen,

met in elk gebouw een paar klassen. “We hebben zeven klaslokalen, voor zes leerjaren. Van de meeste jaren is er maar één lokaal, maar de zesde heeft er twee.” In elk van de twee zesde klassen van École Can zitten 27 leerlingen, maar voor de andere jaren bestaat die luxe niet. In de derde klas zitten bijvoorbeeld 84 leerlingen. “Dat komt omdat we te weinig klaslokalen en te weinig leerkrachten hebben.” Het gebrek aan voorzieningen en personeel is een groot probleem in Mali. Maar ook het aantal kinderen dat naar school gaat, laat met 72 procent nog te wensen over. De ouders spelen daar een grote rol in. Coulibaly: “In Mali wonen veel boeren. Boeren hebben hun kinderen nodig overdag. De meisjes helpen hun moe-

der met het dagelijkse werk, de jongens helpen hun vader of brengen wat geld in het laatje door klusjes op te knappen hier en daar. Ook al is de school gratis, het is minder voordelig om een kind naar school te sturen dan om het in te zetten voor het dagelijkse werk.”

Allemaal naar school

Mali heeft in 2001 een tienjarenplan opgezet voor de onderwijssector om de deelname aan lager onderwijs te vergroten en de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Speciale aandacht gaat uit naar meisjes uit arme gezinnen op het platteland, want er gaan nog steeds meer jongens dan meisjes naar school. Van de honderd Malinese kinderen die naar school gaan, zijn dat 43

Lerares in Kati leest proefwerkvragen op van papier.

meisjes en 57 jongens. Een aantal Europese landen, waaronder Nederland, steunt samen met internationale organisaties zoals Unicef en het Wereldvoedselprogramma dit tienjarenplan. Eind 2006 werd de eerste fase, waar Nederland 41 miljoen euro aan bijdroeg, afgerond. In die fase moest het aantal kinderen dat naar school ging omhoog, moest een groot aantal leraren opgeleid worden en moesten veel extra klassen gebouwd worden. “Tussen 1997 en 2005 is het aantal kinderen dat naar school gaat bijna verdubbeld en zijn er veel meer lesboeken bijgekomen”, vertelt Bert Huguenin van de Nederlandse ambassade in Bamako. “Er zijn ook meer leraren opgeleid en aangesteld.” Toch bracht een evaluatie van die eerste fase niet alleen goed nieuws. Het gehele budget is gebruikt, maar in bepaalde programma-onderdelen is slechts 40 à 50 procent van het beoogde resultaat bereikt. Met het geld dat voorhanden was, is dus veel minder gedaan dan gepland. Waar dat aan ligt, wordt nu nog onderzocht. De Malinese

Vérificateur Générale, een overheidsdienst die onderzoek doet naar corruptie, licht elk half jaar een aantal overheidsorganisaties door. De tweede helft van 2006 was de onderwijssector aan de beurt. Huguenin: “De uitkomsten van het onderzoek zijn nog niet bekend, maar er zijn verschillende scenario’s denkbaar. Ten eerste dat er wat schortte aan de kostenanalyse. Als het ministerie van Onderwijs uitrekent dat met een bepaald bedrag 1800 scholen per jaar gebouwd kunnen worden, en het worden er maar 700, dan is de kostprijs van één klaslokaal in werkelijkheid veel hoger dan geschat. Er gaat ook veel geld in de bijscholing van leerkrachten zitten. Maar het is moeilijk te controleren hoe kosteneffectief die trainingen zijn. Een andere mogelijke verklaring is corruptie. Maar ook daar kunnen we niet zeker van zijn voordat het tot op het bot uitgezocht is.”

Pen en papier

Intussen is er in de school in Kati nog steeds geen stromend water en ook geen

elektriciteit. “Ik doe alles met pen en papier. De dossiers van de leerlingen, de lijsten van de klassen, alle administratie. We hebben niet eens een kopieerapparaat. Kan je nagaan hoeveel werk het is als een klas toetsen moet maken”, verzucht directeur Coulibaly. “Dat zie je in veel scholen”, zegt Huguenin. “Aan de andere kant, sinds het begin van het programma, in 2001, is het aantal schoolgaande kinderen al verdubbeld. Er zijn ook heel veel leraren opgeleid. Niet zoveel als we voor ogen hadden, maar toch een groot aantal.” Meer kinderen die naar school gaan dus, en meer geschoolde leerkrachten. Maar er is nog steeds veel werk aan de onderwijswinkel, en niet alleen in Mali. Vanaf 2007 gaat daarom maar liefst 15 procent van het Nederlandse ontwikkelingsbudget naar onderwijs. Een aantal landen, waaronder Mali, heeft meer geld toebedeeld gekregen. Daarom kan de tweede fase van het onderwijsprogramma, dat nog tot en met 2008 loopt, rekenen op 69 miljoen euro uit Nederland. En dat kan het land goed

gebruiken. Met een bevolkingsgroei van bijna 3 procent per jaar blijft het aanpoten. Want hoe meer kinderen er geboren worden, hoe meer scholen en leerkrachten er nodig zijn. “Unicef heeft een berekening laten maken”, vertelt Huguenin. “Als we verder gaan in het tempo van de eerste fase, dan kunnen pas in 2034 alle Malinese kinderen naar school.”

Mentaliteitswijziging

De tweede fase van het onderwijsprogramma in Mali, die begin van dit jaar ingegaan is, richt zich op de hele onderwijssector. Dus niet alleen het basisonderwijs, zoals in de eerste fase wel het geval was, maar ook kleuter-, middelbaar en universitair onderwijs. Het grootste deel van het budget, 53 procent, blijft naar het basisonderwijs gaan. Het Nederlandse geld gaat rechtstreeks naar het ministerie van Financiën, dat het dan weer uitkeert aan het ministerie van Onderwijs. Huguenin: “We werken met verschillende internationale donoren samen. Dat vermindert de transactiekosten. Het ministerie van Onderwijs wordt er

In Jigo schrijft de leraar rekensommen op het bord.

niet beter van als alle donoren hun eigen projecten opzetten en individuele rapportages eisen. Er komen nu één gezamenlijk jaarplan en één voortgangsrapportage. Dat scheelt enorm in tijd.” De voorzieningen worden beter, maar het zijn de Malinese ouders zelf die kinderen naar school moeten sturen en op school moeten houden, vooral meisjes. “Ouders moeten zelf beseffen dat het belangrijk is dat kinderen naar school gaan”, zegt Huguenin. “Daar kan de overheid de

randvoorwaarden voor scheppen door te werken aan infrastructuur en opleiding van de leraren. De overheid kan en zal er ook voor zorgen dat de kwaliteit van onderwijs verbetert, dat de leraren competent worden, en dat het gemiddelde van 54 kinderen per leraar omlaag gaat.” Volgens Huguenin zou het een geweldige steun zijn als religieuze leiders zouden pleiten voor meisjesonderwijs. “Iemand die tegen ouders zegt dat het hun plicht is om hun kinderen die kans te gunnen. Daar ligt het echte probleem namelijk. Ouders moeten erachter staan dat hun dochters de school afmaken.”

Directeur Coulibaly kijkt naar de spelende kinderen op het schoolplein. “Als ik rondkijk zie ik blijde kinderen”, zegt hij. “Als ik het vergelijk met toen ik 39 jaar geleden begon als leraar, is er al heel wat verbeterd. De klassen zijn kleiner geworden, ze hebben leerboeken, ze worden slimmer. Deze kinderen hebben betere kansen dan mijn generatie ooit heeft gehad.”

COLUMN

MALARIA NO MORE

Vorig jaar was ik in Florence tijdens een enorme muggenplaag. Vanwege het stilstaande water van de Arno. Flesjes anti-muggenspul hielpen weinig. Soms zag je benen van medemensen met een afschrikwekkend

muggenbult-melkwegstelsel. Het verhaal gaat dat de afweermiddelen sinds kort niet meer werken, omdat er Afrikaanse muskietensoorten zijn bijgekomen. Zij kwamen uit een ongecontroleerde scheepscontainer uit Afrika, samen met de Afrikaanse vluchtelingen. Wordt beweerd. Deze muskieten zijn niet aangepast aan de normen van de meer relaxte Florentijnse muggen. Het verhaal verdoezelt de echte oorzaak: bezuinigingen op management van de rivier en het bestrijden van muggen.

Muggen in Afrika bereiden de weg voor malaria. Daaraan sterven jaarlijks één miljoen mensen. Onder hen negenhonderdduizend kinderen jonger dan vijf jaar. Daarnaast worden vijfhonderd miljoen mensen erg ziek van malaria. Een permanente economische en sociale ramp. Als je Afrika bezoekt als koopkrachtige allochtoon kun je ondanks al het anti-muggenspul ook malaria krijgen. Meestal ben je dan op tijd in de buurt van betaalbare

zorg. Maar de afstand voor veel Afrikanen tot gezondheidszorg is financieel onoverbrugbaar, zelfs al wonen ze naast de muur van een goede kliniek.

Er bestaan medicijnen om te genezen. Maar gezondheidszorgstructuren zijn te zwak. In de ketens van het gevecht tegen malaria moet efficiënter geïnvesteerd worden. Niet de Afrikaanse muggen gedragen zich immoreel. Dat zijn diegenen die de middelen hebben om gezondheidszorg te maken, en die daarna weer wegbezuinigen. Zij maken armoede resistent. Denk daar eens aan bij de volgende jeukende muggenbult.

*Henny Helmich
Directeur NCDO*

De Nederlandse regering investeert meer in de malariastrijdsketen. Op 25 april 2007 - Wereldmalaria - hebben maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en kenniscentra een nieuw verbond opgericht: Malaria no More! www.malarianomore.nl

KURKDROOG EGYPT E VINDT TELKENS OPLOSSING VOOR WATERSCHAARSTE

CREATIEF MET DRINKWATER

Vrouwen doen de was in een vervuild kanaal. In Fayoum zijn veel huishoudens nog niet aangesloten op de waterleiding.

Toegang tot veilig drinkwater is verzekerd in Egypte, maar de Egyptische overheid denkt met Nederlandse hulp al weer verder: hoe kun je een groeiende bevolking van schoon water blijven voorzien? **Tekst en beeld Arita Baaijens**

Vraag een doorsnee Egyptenaar naar zijn land en hij beschrijft akkervelden, irrigatiekanalen en de glinsterende rivier de Nijl. Dat Egypte gortdroog is en voor 96 procent uit woestijn bestaat is uit het collectieve geheugen gewist omdat bijna alle inwoners, op dit moment 78 miljoen, in de buurt van de Nijl leven. En als de langste rivier ter wereld voor je deur stroomt denk je niet aan watergebrek. “De situatie is ernstig”, beaamt dr. Hussein el-Atfy, sectorhoofd op het Egyptische ministerie voor water en irrigatie. Het watertekort in Egypte is zo groot dat de beschikbare hoeveelheid water per persoon ver onder de internationale waterarmoede norm ligt. Hussein el-Atfy somt de ontvullende feiten op. Egypte

is voor bijna al het water afhankelijk van de Nijl en krijgt per jaar 55,5 miljard kubieke meter Nijlwater voor een uitdijende bevolking van voornamelijk boeren. Door de aanwas van een miljoen inwoners per negen maanden stijgt de waterbehoefte zo snel dat technische ingrepen het tekort niet meer kunnen opvangen. Daar komt nog bij dat de andere negen Nijlstaten het Nijlverdrag uit 1959 willen herzien omdat zij volgens die regeling geen rivierwater mogen aftappen voor grootschalige projecten. Ook zonder protesterende burens zit Egypte in de problemen vanwege het oplopende watertekort. “En de slechte waterkwaliteit”, zegt Hussein el-Atfy. Bijna 80 procent van het industriële afvalwater wordt ongezuiverd in de Nijl geloosd. Stop daar pesticiden, landbouwchemicaliën en

onbewerkt rioolwater bij en er ontstaat een explosieve mix ziekteverwekkers. Uit dit gifmengsel wordt duur drinkwater gewonnen dat in grote hoeveelheden verdwijnt door onverantwoord verbruik en lekkages. In de megapool Caïro, zeventien miljoen inwoners, staat de teller op 500 liter per persoon per dag. Ter vergelijking: in het waterrijke Nederland is het gemiddelde waterverbruik 125 liter per persoon. Geen wonder dus dat de regering in actie komt. “Over tien jaar moet Egypte met minder water toekunnen en dat water moet schoner zijn dan nu.” Met een bezwerend gebaar legt Hussein el-Atfy zijn hand op een stapel beleidsrapporten waarin staat hoe de doelen bereikt moeten worden. “Met dank aan Nederland”, zegt el-Atfy waardierend. Nederland is al sinds dertig jaar actief betrokken bij de watersector in Egypte. Achter de schermen speelt het Advies Panel Project een belangrijke rol. De Egyptisch-Nederlandse panelleden vormen een ‘water’ denktank op hoog niveau